

Maartje Luccioni. *Het hart van Fabio Genovese*. De Bezige Bij

Met de nieuwe roman van Maartje Luccioni, *Het hart van Fabio Genovese*, is iets merkwaardigs aan de hand. Het verhaal wordt namelijk verteld vanuit de toekomst, ergens aan het begin van de volgende eeuw. Maar veel ophef wordt daar niet van gemaakt. De - korte - roman bestaat uit een terugblik op het leven van Fabio Genovese, technisch vertaler te Turijn, getrouwd, twee kinderen, die wanneer het verhaal wordt verteld tegen de vijftig loopt en in een boekhandel wordt aangesproken door de 22-jarige Fanny Romano met het vriendelijke verzoek haar te ontmoeten. Wat de buitenechtelijke verhouding die hiervan het gevolg is allemaal in hem teweeg brengt, neemt vervolgens het merendeel van de tekst in beslag.

Blijft alleen de vraag, waarom de schrijfster haar verhaal naar de toekomst heeft verplaatst. Liefde en overspel zijn ook in Italië alledaagse verschijnselen, die het makkelijk zonder een dergelijke kunstgreep kunnen stellen. Fanny en Fabio hadden elkaar evengoed nu kunnen ontmoeten in plaats van zo'n vijftien jaar later. Waarom dan toch de verschuiving in de tijd?

Ik weet het niet zeker, maar ik vermoed dat Maartje Luccioni op deze manier de aandacht wil vestigen op wat er in haar roman eeuwig is, niet aan tijd gebonden. Door zo nadrukkelijk de toekomst in het verhaal te betrekken, relativeert zij de betekenis van de tijd. Waar het in *Het hart van Fabio Genovese* om gaat, is van alle tijden. Mensen zijn vaak geneigd hun blik te beperken tot het heden: het nu als horizon van het bestaan. De sprong naar de toekomst doorbreekt deze beperking en richt de blik op de tijdloze, steeds terugkerende patronen in datzelfde bestaan.

De liefdesgeschiedenis van Fabio en Fanny ontleent er haar meerwaarde aan. Net als geboorte en dood maakt de liefde deel uit van wat in het leven telkens terugkeert, zij het nooit in precies dezelfde gedaante. De particuliere geschiedenis maakt deel uit van een groter geheel, waartoe ook de „kringloop der seizoenen" behoort die Maartje Luccioni niet voor niets al op de eerste bladzijde van haar roman ter sprake brengt.

Ook binnen de particuliere geschiedenis is er sprake van herhaling, een vast patroon dat als het ware rijmt op het grotere patroon waarvan de wisseling der seizoenen deel uitmaakt. Zoals Fabio Fanny in de liefde inwijdt, zo ontving hij ooit zelf als jongeman zijn *éducation sentimentale* van een oudere getrouwde vrouw. Zijn verhouding met Fanny is nagenoeg identiek aan die van Françoise destijds met hem. Hijzelf heeft alleen van rol gewisseld: van leerling is hij leraar geworden.

Herhaling of - anders gezegd - continuïteit kan een bron zijn van troost en zelfs van geluk. Dat ondervindt Fabio bijvoorbeeld als vader, wanneer hij met zijn zoon Mauro dezelfde bergwandeling maakt die zijn vader vroeger met hem maakte. Dat heden en verleden in elkaar grijpen doet hem deugd, ook al heeft hij als jongeman nog zo hard zijn best moeten doen zich aan de greep van zijn vader (een Italiaanse gastarbeider in Parijs) te ontworstelen.

In de liefde voor Fanny is echter ook een krachtig element van melancholie aanwezig. Over zijn verhouding met Fanny (net als indertijd over die van Françoise met hem) valt onvermijdelijk de schaduw van de vergankelijkheid, gevolg van het

grote verschil in leeftijd. Wanneer Fabio zijn inmiddels bejaarde Françoise een bezoek brengt, krijgt hij van haar te horen: „Het is een soort suspensie, een zwevende toestand, iets dat plaatsvindt bezijden het leven van alledag, in een eigen tijdsbestek. Toverland". Maar dan wel een „toverland" waaraan onvermijdelijk een eind komt. Fabio weet dat hij Fanny op den duur zal kwijtraken, en het beste wat hij kan doen is zoveel mogelijk te genieten van de momenten die hem zijn vergund.

Als moraal klinkt dit, om het zacht uit te drukken, niet erg verrassend. Wie zich inlaat met eeuwige, tijdloze waarheden, moet kennelijk een prijs betalen; in zijn of haar werk ligt voortdurend het gevaar van kitsch en trivialiteit op de loer. Een cliché als de „kringloop der seizoenen" laat zien dat Maartje Luccioni niet steeds aan dat gevaar heeft weten te ontsnappen, maar gelukkig is niet haar hele roman er aan ten prooi gevallen. Moraal en kalenderwijsheid hebben vaker niet dan wel de kans gekregen zich op de voorgrond te dringen.

Dat lijkt mij vooral te danken aan het feit dat de schrijfster zich zo hartstochtelijk voor haar personages interesseert. Van Fabio Genovese is niet een marionet gemaakt die in een sprookje of exempel een bepaalde boodschap moet illustreren, maar hij is iemand van vlees en bloed geworden, met liefde geportretteerd in een reeks zeer concrete situaties die tezamen het verhaal vormen.

Tijdens het lezen ziet men hem voor zich: een lange magere man, afstandelijk, zwijgzaam en competent, gelukkig maar ook ietwat ingeslapen in zijn huwelijk met de energieke Elena, iemand die - als opgeklommen arbeiderszoon - moeite heeft moeten doen om zijn huidige evenwicht te bereiken. Maar dat hij voor het vleierende verzoek van Fanny Romano alles in de waagschaal stelt, laat zich óók begrijpen. Zo overtuigend en herkenbaar heeft Maartje Luccioni haar Fabio, in wiens hart de lezer een indiscrete blik mag werpen, weten te maken.

Daarmee is tegelijk de kracht en de beperking van deze roman aangegeven. Maartje Luccioni schrijft een degelijk soort proza, gevoelig en relativiserend, met een bijzondere aandacht voor de stemmingen van het gemoed zonder in overdreven gepsychologiseer te vervallen. Maar nieuwe wegen worden in *Het hart van Fabio Genovese* (evenmin als in de eerdere boeken die ik van haar heb gelezen) niet ingeslagen. Literair gebeurt er weinig, zoals vaker het geval is wanneer herkenbaarheid tot de voornaamste deugden behoort.

De boeken van Maartje Luccioni zou je kunnen typeren als superieure damesromans, met de nadruk op superieur. Het is haar in de eerste plaats te doen om het „hart". Meestal - zoals in haar vorige boek *De gebalde vrouw* (1986) - het hart van een vrouw, in haar nieuwe boek gaat het tot in de titel toe om het hart van een man. Voor het resultaat blijkt dat echter nauwelijks verschil te maken, de wereld komt er niet opeens heel anders uit te zien. Iets wat waarschijnlijk evenzeer te danken is aan het bewonderenswaardige inlevingsvermogen van de schrijfster als aan de mate waarin zij de tijdloze, steeds terugkerende patronen waarnaar haar roman verwijst serieus heeft genomen.

(*de Volkskrant*, 12-1-1990)